

Ks. Mirosław Sitarz

KONSULTACYJNA FUNKCJA KOLEGIUM KONSULTORÓW W SYTUACJI SEDE PLENA

KPK z 1983 r. dla usprawnienia kierowania Ludem Bożym w Kościele partykularnym nakazuje biskupom powołanie przynajmniej trzech organów kolegialnych: kolegium konsultorów¹, rady kapłańskiej² i rady ds. ekonomicznych³. Zadaniem każdego z tych gremiów jest wspieranie biskupa w jego posłudze Ludowi Bożemu w przypadkach określonych przez prawo. Przedmiotem rozważań zawartych w niniejszym artykule jest analiza zadań jakie kodeks nakłada na kolegium konsultorów⁴ w sytuacji

¹ Por. kan. 502.

² Por. kan. 495.

³ Por. kan. 492.

⁴ Literatura naukowa na temat kolegium konsultorów przedstawia się stosunkowo skromnie. Poza komentarzami do KPK/1983, które zawierają ogólne uwagi o instytucji kolegium konsultorów, do nielicznych publikacji zagranicznych, które ukazały się po promulgacji nowego kodeksu, należą: publikacja książkowa J. R. Pundersona (*Diocesan consultors development and present legislation*, Rzym 1988) i rozprawa F. Bonetta (*Il collegio dei consultori*, Ferrara 1984) oraz artykuły: J. I. Arriety (*La configuración jurídica del colegio de consultores*, IC 24(1984), s. 783-793); L. Martinezza Sistacha (*El colegio de consultores en el nuevo código*, REDC 39 (1983), s. 291-305) i E. Piacentiniego (*Le competenze del collegio dei consultori*, ME 110 (1985), s. 401-410). W Polsce na temat kolegium konsultorów ukazały się tylko trzy artykuły: J. Krukowski (*Kolegium konsultorów. Nowy organ władzy w strukturze Kościoła partykularnego*, SS 5 (1985-1989), s. 21-30); W. Góralski (*Struktury synodalne i kolegialne według nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego*, SP 14 (1986), s. 61-69); J. Dudziak (*Kolegium Konsultorów, jego struktura organizacyjna i zadania*, w: Tarnowskie Studia Teologiczne, t. X, cz. 2, Tarnów 1992, s. 389-401).

sede plena. Pomijam więc zadania tegoż kolegium w sytuacjach: *sede impedita* i *sede vacante*.

Zadania kolegium konsultorów w zwyczajnych warunkach funkcjonowania stolicy biskupiej obejmują:

- 1) udzielanie rady;
- 2) wyrażanie zgody;
- 3) zastępowanie rady kapłańskiej⁵

1. Udzielanie rady

Z nazwy kolegium konsultorów wynika, że jego podstawowym obowiązkiem jest udzielanie rady (konsultacji) biskupowi diecezjalnemu, ilekroć wymagają tego okoliczności czasu i miejsca. Najogólniej mówiąc, zadanie to sprowadza się do wyrażania opinii, zwłaszcza w kwestiach trudnych lub wątpliwych. Biskup diecezjalny może o nią poprosić w różnych sprawach. W niektórych wypadkach biskup jest prawnie zobowiązany zasięgnąć rady tegoż gremium.

KPK/1983 zobowiązuje biskupa diecezjalnego do zasięgnięcia opinii kolegium konsultorów w trzech wypadkach:

- 1) przed mianowaniem ekonoma diecezjalnego (kan. 494 §1);
- 2) przed usunięciem go z urzędu (kan. 494 §2);
- 3) przed podjęciem aktów zarządzania o większym znaczeniu ze względu na materialny stan diecezji (kan. 1277)⁶.

⁵ Zadanie rady spełniane przez członków kolegium konsultorów *sede plena* nie ogranicza się jednak tylko do niesienia rady biskupowi diecezjalnemu. Kan. 377 §3 przewiduje, że w przypadku mianowania biskupa koadiutora odnośnie do trzech kandydatów przedstawianych Stolicy Apostolskiej, legat papieski powinien wysłuchać między innymi zdania niektórych członków kolegium konsultorów. Celem tej konsultacji jest poznanie nie tylko zdatości kanonicznej kandydatów, o której mówi kan. 378 §1, lecz również potrzeb i problemów, z którymi przyszedł biskup diecezjalny będzie musiał uporać się i rozstrzygać. O formie przeprowadzenia tej konsultacji decyduje sam legat. Zob. R. Pagé, *Les Églises particulières*, t. I, s. 161; J. Dudziak, *Kolegium konsultorów, jego struktura organizacyjna i zadania*, w: *Tarnowskie Studia Teologiczne*, t. X, cz. 2, Tarnów 1992, s. 397.

⁶ Zob. A. Viana, *Organización del gobierno en la Iglesia*, Pamplona 1995, s. 261-262; F. Bolognini, *Lineamenti di diritto canonico*, Torino 1996, s. 198-199.

Jest rzeczą znamiennej, że najwyższy prawodawca kościelny nie stawia żadnych specjalnych wymagań, gdy chodzi o sposób uzyskania rady od członków kolegium konsultorów we wskazanych przypadkach. W stosunku do nich należy więc zastosować zasady ogólne, podane w kan. 119, 2°; 127 §1 i 166 KPK/1983. Priorytetowe znaczenie ma pod tym względem kan. 127 §1, który określa sposób postępowania zmierzający do uzyskania opinii w danej sprawie od kompetentnych gremiów kościelnych. W myśl jego przepisu, gdy prawo postanawia, że przełożony do podjęcia czynności potrzebuje zgody lub rady jakiegoś kolegium lub zespołu osób, powinien zwołać to kolegium lub zespół, zgodnie z postanowieniem kan. 166, chyba że — gdy chodzi o uzyskanie rady — inaczej zastrzega prawo partykularne lub własne. Zasadniczo więc należy zastosować przewidziany prawem powszechnym sposób uzyskania rady od kolegium konsultorów, czyli zwołać je na posiedzenie. Jednakże załączona do normy kan. 127 §1 klauzula stwarza możliwość zastosowania innych sposobów, jeżeli przewidziane zostały w prawie partykularnym. Tak więc statuty synodalne diecezji lub statuty kolegium konsultorów mogą przewidywać, aby rady udzielane przez konsultorów były przekazywane indywidualnie pocztą.

1.1. Mianowanie ekonoma diecezjalnego (kan. 494 §1)

Według kan. 494 §1, biskup diecezjalny ma obowiązek zamianować w swojej diecezji ekonoma, który powinien być “rzeczywiście biegły w sprawach gospodarczych i odznaczać się prawością”. Decyzję tę biskup ma podjąć po wysłuchaniu zdania kolegium konsultorów oraz rady do spraw ekonomicznych. Z treści kan. 494 §1 wynika, że opinia, której powinno udzielić w tym przypadku kolegium konsultorów, nie dotyczy kwestii, czy biskup ma lub nie ma powołać ekonoma diecezjalnego, ponieważ na biskupie ciąży obowiązek powołania go, lecz kogo ma mianować na ten urząd. Rada kolegium może zatem odnosić się zarówno do wskazania kandydatów, jak i oceny ich kwalifikacji o charakterze profesjonalnym i moralnym. W wypadku, gdyby biskup sam wskazał kandydata lub kandydatów, rada kolegium konsultorów ma ograniczać się do wspomnianej oceny.

Chociaż kan. 494 §1 nie zobowiązuje biskupa do postępowania zgodnie z radą udzieloną mu przez kolegium konsultorów, nawet, jeżeli jest ona jednomyślna. Jednakże biskup nie powinien z moralnego i prawnego punktu widzenia odstępować od wyrażonego przez nich zdania, bez racji, którą uzna za przeważającą⁷.

1.1.2. Usunięcie ekonoma diecezjalnego z urzędu (kan. 494 §2)

Kan. 494 §2 postanawia, że biskup nie powinien usuwać ekonoma z urzędu w czasie jego pięcioletniej kadencji bez poważnej przyczyny, której ważność sam ocenia i po wysłuchaniu na ten temat zdania kolegium konsultorów oraz rady do spraw ekonomicznych. Z dyspozycji przepisu kan. 494 §2 wynika, że rada, której winno udzielić kolegium konsultorów, ma dotyczyć oceny przyczyny, czy jest ona wystarczająca do usunięcia ekonoma z piastowanego urzędu. Jakkolwiek rady w tym względzie mają udzielić obydwa wymienione gremia, to każde z nich może jej udzielić niezależnie.

Należy zauważyć, że obowiązek wyrażenia opinii na temat usunięcia ekonoma z zajmowanego urzędu przed upływem przewidzianej prawem pięcioletniej kadencji spoczywa na kolegium konsultorów jedynie w przypadku, gdy ekonom ma być usunięty w drodze dekretu administracyjnego⁸.

1.1.3. Podjęcie aktów zarządzania o większym znaczeniu (kan. 1277)

Biskup diecezjalny przed podjęciem aktów dotyczących zarządu o większym znaczeniu ze względu na materialny stan diecezji, powinien

⁷ Kan. 127 §2, n. 2.

⁸ Tego rodzaju rada nie jest wymagana do deklaracji usunięcia, o której wzmiankuje kan. 194 §2, tzn. jeżeli usunięcie z urzędu ekonoma nastąpiłoby z mocy samego prawa. Wypadki takiego usunięcia w odniesieniu do każdego urzędu kościelnego zostały taksatywnie wyliczone w kan. 194 §1. Według tego kan. mocą samego prawa zostaje usunięty z urzędu kościelnego: a) kto utracił stan duchowny; b) kto publicznie odstąpił od wiary katolickiej lub wspólnoty z Kościołem; c) duchowny, który usiłował zawrzeć małżeństwo, choćby tylko cywilne.

wysłuchać zdania rady do spraw ekonomicznych i kolegium konsultorów (kan. 1277)⁹.

Podobnie zatem jak w poprzednio omówionym wypadku do biskupa diecezjalnego należy ocena, czy podejmowany przez niego akt prawny dotyczący doczesnych dóbr diecezji jest aktem o większym znaczeniu, czy też nie. W konsekwencji do niego też należy decyzja o zaciągnięciu rady kolegium konsultorów, gdy uzna on w sumieniu, że dany akt w świetle stanu ekonomicznego diecezji ma większe znaczenie¹⁰. Gdyby jednak statuty diecezjalne określały tego rodzaju akty większej wagi pod względem finansowym, biskup miałby wówczas bezwzględny obowiązek prawny wysłuchania zdania kolegium konsultorów przed ich podjęciem.

W praktyce rada, jakiej udziela kolegium konsultorów, może dotyczyć określonych aktów alienacji majątku diecezjalnego, czyli przeniesienia prawa własności (sprzedaż, zamiana, darowizna) lub aktów, które nakładają pewne zobowiązania na diecezję, względnie narażają trwałość jej majątku (zamiana, hipoteka, wieczysta dzierżawa...).

1.2. Wyrażanie zgody

W niektórych przypadkach biskup diecezjalny winien podczas konsultacji uzyskać zgodę kolegium konsultorów na podjęcie określonych aktów prawnych¹¹. KPK/1983 przewiduje cztery przypadki, w których biskup diecezjalny potrzebuje zgody kolegium konsultorów do ważności swoich aktów prawnych:

⁹ W myśl kan. 1277 Konferencja Episkopatu powinna określić, które akty należą do kategorii zarządu o większym znaczeniu.

¹⁰ J. Vernay zauważa, że ze względu na ten relatywny charakter wspomnianego aktu administracyjnego do realnej sytuacji ekonomicznej danej diecezji może on mieć wielkie znaczenie w jakiejś małej diecezji i nie mieć go w diecezji dużej. Zob. *Le droit dans l'Eglise Catholique. Initiation au droit canonique*, Paris 1995, s. 121.

¹¹ Zob. na ten temat R. Paraliou, *Guide pratique du Code de Droit Canonique. Notes pastorales*, Bourges 1985, s. 171; J. T. Martin De Agar, *Elementi di Diritto Canonico*, Roma 1996, s. 92; P. Erdő, *Egyházzog*, Budapest 1991, s. 285-286; F. J. Ramos, *Le Dioecesi nel Codice di Diritto Canonico. Studio giuridico-pastorale sulla organizzazione ed i raggruppamenti delle Chiese particolari*, Roma 1997; J. I. Arrieta, *Diritto dell'organizzazione ecclesiastica*, Milano 1997, s. 436.

1. Przed wydawaniem pozwoleń na alienację dotyczącą dóbr stanowiących stały prawnie nabyty majątek publicznej osoby prawnej podległej biskupowi diecezjalnemu lub fundacji diecezjalnej, których wartość przekracza sumę, określoną w prawie (kan. 1277 i 1291);

2. Przed alienacją dóbr, których wartość mieści się w granicach dolnej i górnej sumy ustalonej przez konferencję biskupów, należących do publicznej osoby prawnej, nie podlegającej danemu biskupowi diecezjalnemu, gdy statuty tej osoby nie wskazują kompetentnego autorytetu kościelnego, jak również w wypadku alienacji dóbr diecezji (kan. 1292 §1);

3. Przed dokonaniem alienacji jakichkolwiek dóbr, których wartość przekracza najwyższą sumę ustaloną przez konferencję biskupów lub gdy chodzi o rzeczy darowane Kościołowi na podstawie ślubu, a także rzeczy kosztowne z racji artystycznych lub historycznych (kan. 1292 §2);

4. Przed dokonaniem jakiegokolwiek transakcji, na skutek której majątek osoby prawnej może się znaleźć w gorszej sytuacji (kan. 1295).

Wszystkie z wymienionych przypadków dotyczą zarządzania majątkiem kościelnym, zwanym zarządzaniem nadzwyczajnym (*administratio extraordinaria*), z którym wiąże się szczególna odpowiedzialność biskupa diecezjalnego¹².

1.2.1. Pozwolenie na alienację dóbr określonych w kan. 1277 i 1291

W myśl przepisu kan. 1291 alienacji podlega tylko stały majątek publicznej osoby prawnej¹³ (*patrimonium stabile*). Obejmuje on dobra, które nie są bezpośrednio przeznaczone na potrzeby życia codziennego i nie podlegają obrotowi, gdyż stanowią ogólną podstawę egzystencji i funkcjono-

¹² Zob. Kan. 1277; C. Redaelli, *La responsabilità del Vescovo diocesano nei confronti dei beni ecclesiastici*, "Quaderni di Diritto Ecclesiale", 3 (1991), nr 3, s. 232.

¹³ Jej definicję podaje kan. 116 § 1 KPK/1983. Jest ona następująca: "Publicznymi osobami prawnymi są zespoły osób lub rzeczy, które są ustanowione przez kompetentną władzę kościelną, by wykonywały w imieniu Kościoła, w oznaczonym dla nich zakresie, zgodnie z przepisami prawa, własne zadania im zlecone dla publicznego dobra".

wania danej osoby prawnej. Na tak rozumiany majątek stały mogą się składać dobra ruchome i nieruchomości (zob. kan. 1285)¹⁴. Biskup diecezjalny nie potrzebuje zatem zgody kolegium konsultorów w wypadku, gdyby chodziło o dobra, którymi publiczna osoba prawna rozporządza na bieżąco, jak również wtedy, gdy wartość alienowanych dóbr nie przekraczałaby sumy wymienionej w prawie fundacyjnym. Zawsze do biskupa diecezjalnego będzie jednak należał akt nadzwyczajnego zarządzania, którego wyznacznikiem jest najniższa suma ustalona dla aktów nadzwyczajnego zarządzania w danym kraju przez konferencję biskupów. W związku z powyższym należy dodać, że Konferencja Plenarna Episkopatu Polski obradująca w Szczecinie w dniach od 16 do 18 czerwca 1995 roku (większością 2/3 głosów) określiła równowartość 500.000 dolarów USA jako najwyższą sumę, powyżej której należy się zwracać z prośbą do Stolicy Apostolskiej o zezwolenie na alienację dóbr kościelnych oraz jako najniższą sumę wartości dóbr przeznaczonych do alienacji w wysokości 100.000 dolarów USA. Powyższe postanowienia zostały zatwierdzone przez Kongregację ds. Biskupów.¹⁵ Gdyby natomiast, zważywszy na treść kan. 1292 §2, suma ta przewyższała najwyższą sumę ustaloną przez konferencję biskupów dla aktów nadzwyczajnego zarządzania, biskup diecezjalny, oprócz zgody kolegium konsultorów i rady do spraw ekonomicznych, musiałby do ważności podejmowanego aktu uzyskać także zezwolenie Stolicy Apostolskiej.

1.2.2 Alienacja dóbr o wartości określonej przez konferencję biskupów (kan. 1292 §2)

Gdy wartość dóbr, których alienacja jest zamierzona, mieści się w granicach najniższej i najwyższej sumy ustalonej przez konferencję biskupów dla danego kraju, kompetentny autorytet do jej dokonania, jeżeli

¹⁴ Identyczny pogląd w tej sprawie prezentują: T. Pawluk. Zob. Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. IV, Olsztyn, s. 50 i W. Wójcik. Zob. Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. IV, Lublin 1987, s. 87.

¹⁵ Por. Akta Konferencji Episkopatu Polski, Warszawa 1 (1998), s. 143-145.

chodzi o osoby prawne nie podlegające biskupowi diecezjalnemu, ustalają własne statuty. Gdyby biskup diecezjalny był wskazany w statutach jako podmiot odpowiedzialny za dokonanie alienacji dóbr osoby prawnej, w stosunku do której nie posiada władzy rządzenia, nie musiałby w takim przypadku uzyskać zgody kolegium konsultorów. Gdy natomiast publiczna osoba prawna podlega biskupowi diecezjalnemu, tenże z mocy prawa jest kompetentny do dokonania alienacji jej dóbr, jeżeli zachodzą wspomniane warunki, co do wielkości sumy objętej pojęciem zarządzania nadzwyczajnego. W tym wypadku biskup diecezjalny może dokonać aktu alienacji dóbr stanowiących stały majątek publicznej osoby prawnej za zgodą kolegium konsultorów. Nadto wymagana jest zgoda rady do spraw ekonomicznych i zainteresowanych osób.

Także wówczas, gdy zachodzi wypadek nadzwyczajnego zarządzania stałymi dobrami diecezjalnymi, biskup diecezjalny przed dokonaniem aktu ich alienacji winien uzyskać zgodę od wymienionych wyżej gremiów i osób zainteresowanych (zob. kan. 1292 §1)¹⁶.

Dla dokonania alienacji, której wartość przekracza najniższą sumę określoną przez konferencję biskupów prawo wymaga ponadto:

- słusznej przyczyny (nagląca potrzeba, wyraźna korzyść, pobożność, miłość lub inna poważna racja duszpasterska);
- oceny rzeczy alienowanej, dokonanej na piśmie przez rzeczoznawców;
- zachowania innych środków ostrożności, które mają na celu zabezpieczenie Kościoła przed ewentualnymi szkodami, przepisanych przez kompetentny autorytet kościelny (kan. 1293).

Okoliczności te kolegium konsultorów przed wyrażeniem zgody na zamierzony przez biskupa diecezjalnego akt alienacji, powinno podczas konsultacji dokładnie rozważyć.

¹⁶ W. Wójcik wyjaśnia, że osobą zainteresowaną może tu być fundator, proboszcz, rektor kościoła i posiadaczka praw personalnych lub realnych. Zob. Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, t. IV, Lublin 1987, s. 89.

1.2.3. Alienacja dóbr przekraczających wartość ustaloną przez konferencję biskupów (kan. 1292 §2)

Jeżeli wartość dóbr alienowanych osoby prawnej podległej biskupowi diecezjalnemu przekracza sumę najwyższą ustaloną przez konferencję biskupów, prawodawca wymaga, aby oprócz zgody kolegium konsultorów, rady do spraw ekonomicznych i zainteresowanych osób, biskup diecezjalny uzyskał zezwolenie Stolicy Apostolskiej a konkretnie zezwolenie Kongregacji ds. Duchowieństwa¹⁷. Zgoda ta i zezwolenie wymienionej Kongregacji są potrzebne biskupowi diecezjalnemu także w wypadku alienacji rzeczy darowanych Kościołowi na podstawie ślubu albo rzeczy o wielkim walorze artystycznym lub historycznym.

Ponadto kolegium konsultorów powinno pamiętać, że nie wolno mu także wyrażać zgody na alienację dóbr kościelnych, które są przedmiotem kultu ze strony wiernych. Wyraźne postanowienie w tym względzie zawiera kan. 1190 §1 i 2. Według przepisów podanych w tymże kanonie nie mogą być ważne alienowane w jakikolwiek sposób ani relikwie, ani też obrazy otaczane wielką czcią wiernych.

1.2.4. Transakcja pogarszająca sytuację majątkową osoby prawnej (kan. 1295)

Z woli prawodawcy kościelnego wymogi dotyczące alienacji powinny być zachowane przy podejmowaniu jakiejkolwiek transakcji, na skutek której majątek osoby prawnej może się znaleźć w gorszej sytuacji (zob. kan. 1295). Oznacza to, że biskup diecezjalny potrzebuje zgody kolegium konsultorów również na dokonanie jakiegokolwiek innego aktu nadzwyczajnego zarządzania majątkiem publicznej osoby prawnej lub majątkiem diecezjalnym, np. na zawarcie umowy o wieczystą dzierżawę.

W świetle powyższej dyspozycji we wszystkich przypadkach nadzwyczajnego zarządzania biskup diecezjalny winien uzyskać zgodę rady do spraw

¹⁷ Zob. Art. 98 konst. apost. *Pastor Bonus* z 28 VI 1988, AAS 80 (1988), s. 841-923.

ekonomicznych. W związku z tym nasuwa się pytanie, dlaczego prawo wymaga zgody aż dwóch organów kolegialnych w tego rodzaju sprawach? Racją tego wymogu leży w wieloaspektowości oceny propozycji dotyczących administracji majątku kościelnego. Każde z tych kolegów ma ocenić propozycję biskupa z innego punktu widzenia. Rada do spraw ekonomicznych powinna ustosunkować się do propozycji z punktu widzenia kryteriów ekonomicznych, czyli opłacalności. Kolegium konsultorów zaś powinno wziąć pod uwagę kryteria duszpasterskie, jak pożytek lub konieczność przeprowadzenia transakcji dla dobra duchowego Kościoła¹⁸.

W tych przypadkach biskup winien zwołać konsultorów zgodnie z przepisami kan. 166 oraz do ważności podejmowanych aktów uzyskać zgodę bezwzględnej większości tych, którzy są obecni (kan. 127 §1).

Stosownie do przepisu kan. 166 §1 przewodniczący kolegium konsultorów, z zasady biskup diecezjalny, powinien zwołać wszystkich jego członków. Sposób zwołania tego zebrania pozostawiony został *ad libitum* przewodniczącego. Prawodawca zaznacza jedynie, że w wypadku osobistego wezwania, jest ono ważne, jeżeli zostało dokonane w miejscu stałego lub tymczasowego zamieszkania lub w miejscu pobytu. Nic więc nie stoi na przeszkodzie, aby przewodniczący kolegium konsultorów poinformował konsultorów o ich zebraniu, np. na posiedzeniu rady kapłańskiej, czy poprzez ogłoszenie w prasie diecezjalnej. Fakt pozostawienia tej sprawy otwartą daje prawodawcy partykularnemu możliwość jej szczegółowego uregulowania w statutach kolegium konsultorów. Gdyby przewodniczący kolegium konsultorów wybrał drogę osobistego powiadomienia lub taką zastosował ze względu na postanowienie statutu tegoż gremium, a któryś z konsultorów nie został powiadomiony o mającym odbyć się zebraniu i w wyniku tego niedopatrzienia nie mógł być obecny, wolno mu domagać się ponownego zebrania konsultorów. Dla osiągnięcia zamierzonego celu musi udowodnić, że jego nieobecność była spowodowana brakiem zawiadomienia i dokonać tego w ciągu trzech dni od otrzymania informacji o odbytym posiedzeniu kolegium. Skutkiem takiego rekursu zgoda udzielona biskupowi diecezjalnemu na wcześniejszym posiedzeniu kolegium konsul-

¹⁸ J. Krukowski, Kolegium konsultorów. Nowy organ władzy w strukturze Kościoła partykularnego, *Studia Sandomierskie*, 5 (1985-89), s. 25.

torów traci swoją moc wiążącą, a akt prawny biskupa dokonany w oparciu o nią jest nieważny. Również nieważny jest akt prawny podjęty przez biskupa diecezjalnego, jeżeli nie zawiadomionych zostało więcej niż połowa tych, którzy powinni być wezwani, chyba że ci, którzy są niezbędni do *quorum*, byli obecni mimo braku powiadomienia (kan. 119, 2°).

Wyrażenie zgody jest aktem kolegiальnym. Stąd też jedynie takie wyrażenie zgody ma skutek prawny, za którym przy większości tych, którzy powinni być wezwani, opowiada się bezwzględna większość obecnych (czyli ponad połowa). Chociaż kan. 119, 2° przewiduje, że w sprawach innych niż wybory, gdy po dwóch głosowaniach liczba głosów jest równa, wtedy przewodniczący może przeważać kolegiальną decyzję swoim głosem, to jednak przepis ten nie znajdzie zastosowania w wypadku zgody, którą biskup diecezjalny musi uzyskać do ważności swoich aktów. Nie pozwala na to dyspozycja kan. 127 §1 KPK. Prawodawca postanawia w nim, że przełożony, który potrzebuje do podjęcia niektórych aktów prawnych zgody jakiegoś kolegium lub zespołu, musi uzyskać do ich ważności zgodę bezwzględnej większości tych, którzy są obecni.

1.3. Zastępowanie funkcji rady kapłańskiej

Kan. 501 §3 stanowi: *Jeżeli rada kapłańska nie wypełnia zadania powierzonego jej dla dobra diecezji albo poważnie go nadużywa, biskup diecezjalny może ją rozwiązać, po konsultacji z metropolitą albo — gdy chodzi o metropolię — z biskupem sufraganiem najstarszym promocją. Jednakże w ciągu roku powinien ją ustanowić na nowo. Z powyższego przepisu nie wynika wprost, że kolegium konsultorów jest obowiązane do przejęcia funkcji rozwiązanej rady kapłańskiej. Na taką jednak konsekwencję decyzji biskupa diecezjalnego co do rozwiązania rady kapłańskiej wskazuje §2 cytowanego kan. 501. Czytamy tam: *Podczas wakansu stolicy, ustaje rada kapłańska, a jej funkcje są wypełniane przez kolegium konsultorów (...)*. Problem tkwi w tym, czy kolegium konsultorów jest obowiązane zastąpić radę kapłańską tylko w wypadku jej ustania z mocy samego prawa w sytuacji *sede vacante*, czy też w każdym wypadku braku egzystencji tej rady. W nauce prawa zdania na ten temat są podzielone.*

Według R. Pagé kolegium konsultorów przejmuje funkcje rady kapłańskiej ilekroć jej nie ma i dlatego, że jej nie ma, bez względu na okoliczności, także wówczas, gdy zachodzi jej rozwiązanie przewidziane w kan. 501 §3¹⁹. Tego samego zdania są: F. Daneels²⁰ i L. Martinez Sistach²¹.

Inni kanoniści wydają się podzielać pogląd, że kolegium konsultorów jest uprawnione i obowiązane z mocy prawa do wykonywania funkcji rady kapłańskiej tylko w czasie wakatu stolicy biskupiej, czyli zgodnie z brzmieniem kan. 501 §2. Do grupy tych kanonistów należą: E. Piacentini²², T. Pawluk²³.

Sądzę, że ze względu na potrzebę właściwego zarządzania diecezją także w sytuacji rozwiązania rady kapłańskiej, należy przyjąć rozszerzającą interpretację kan. 501 §2. Chociaż najlepiej by się stało, gdyby w tej kwestii wypowiedziała się Papieska Rada do Spraw Interpretacji Tekstów Prawnych.

Gdy kolegium konsultorów przejmuje zadania rady kapłańskiej w wypadku jej rozwiązania, jego obowiązki obejmują:

- 1) udzielanie rad biskupowi diecezjalnemu w ważniejszych sprawach (kan. 495 §1);
- 2) wyrażenie swojego zdania (opinii) w sprawie:
 - zwołania synodu diecezjalnego (kan. 461 §1);
 - erekcji albo zniesienia parafii lub dokonania w niej poważnych zmian (kan. 515 §2);
 - norm dotyczących przeznaczenia ofiar wiernych z okazji nabożeństw parafialnych oraz wynagrodzenia duchownych spełniających parafialne funkcje (kan. 531);
 - ustanowienia parafialnej rady duszpasterskiej (kan. 536 §1);

¹⁹ R. Pagé, *Les Églises particulières*, t. I, s. 165: "(...) lorsqu'il n'y a pas et tant qu'il n'y a pas de conseil presbytéral, c'est le college des consultants qui en assure les fonctions, quelles que soient les circonstances, incluant le cas de dissolution prévu par §3 du même canon 501. Si l'Eveque dissout le conseil presbytéral, le collège de consultants continue et en assure les fonctions".

²⁰ Zob. *De dioecesains corresponsabilitatis organis*, s. 314.

²¹ Zob. *El colegio de consultores en el nuevo Codigo*, s. 291.

²² Zob. *Competenze del collegio dei consultori*, s. 409.

²³ Zob. *Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II*, t. II, s. 242.

- zezwolenia na budowę kościoła (kan. 1215 §2);
 - zezwolenia na przeznaczenie kościoła do celów świeckich (kan. 1222 §2);
 - nałożenia na publiczne osoby prawne podległe biskupowi diecezjalnemu umiarkowanego podatku na potrzeby diecezji oraz nadzwyczajnego podatku na ten sam cel w stosunku do osób fizycznych i pozostałych osób prawnych (kan. 1263);
- 3) ustanowienie rady proboszczów występującej przy usuwaniu i przenoszeniu proboszczów (kan. 1742 §1);
 - 4) wybrania i wysłania dwóch delegatów spośród członków kolegium na synod prowincjalny (kan. 443 §5);
 - 5) uczestnictwo w synodzie diecezjalnym (kan. 463 §1, 4°).

Konsultacja ma zabezpieczyć prawidłowość decyzji, a jednocześnie jest jednym z warunków legalności danej kategorii aktu administracyjnego, wymaganych pod sankcją nieważności lub rozwiązalności aktu.

Konsultorzy uczestniczący w konsultacji, których zgoda lub rada jest wymagana, obowiązani są szczerze wyrazić swoje stanowisko, a także, gdy domaga się tego ważność sprawy, pilnie zachować tajemnicę. Należy przy tym pamiętać, że rada, której kolegium konsultorów udziela biskupowi, nie jest jedynie obowiązkiem tylko prawnym, lecz moralno-prawnym i wiąże konsultorów w sumieniu²⁴.

²⁴ Prawodawca kościelny zaznacza w kan. 127 §3 KPK/1983, że: "wszyscy, których zgoda lub rada jest wymagana, obowiązani są szczerze wyrazić swoje stanowisko, a także, gdy domaga się tego ważność sprawy, pilnie zachować tajemnicę".